

Na Porezen malce drugače

Po Zapoški grapi

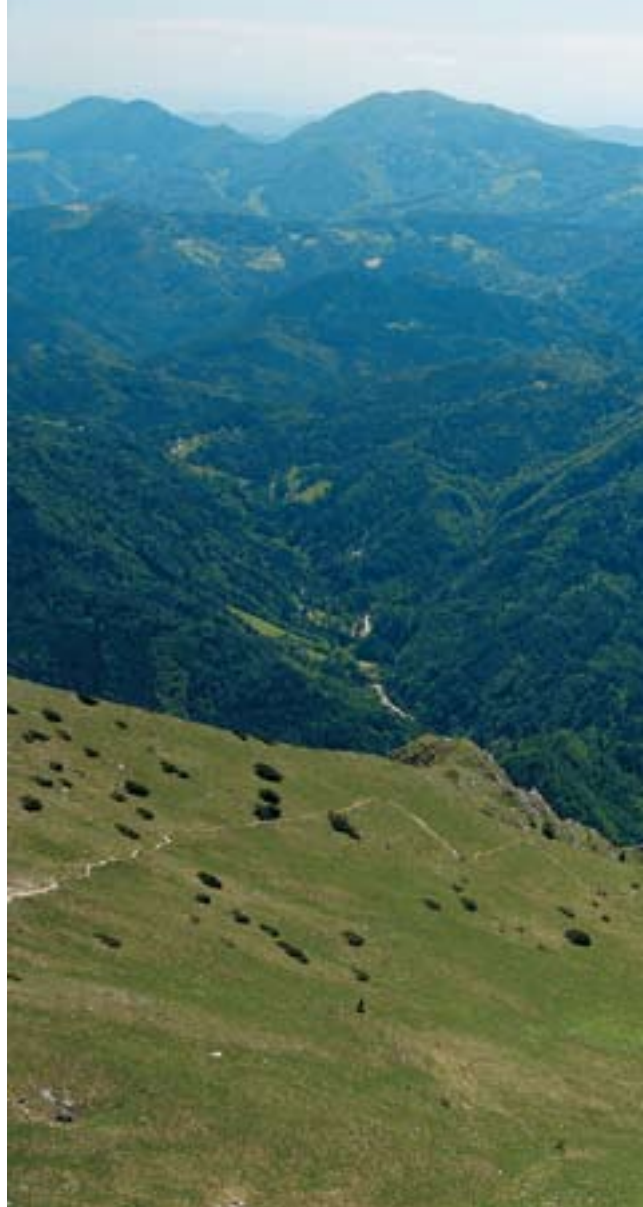
✍ Leopold Kržišnik in Ivan Filipič

Bila je še tema, ko sva z Ivanom parkirala avto na zadnjem ovinku pod Počami, obula trde plastične zimske čevlje, oprtala pripravljena nahrbtnika z opremo in odhitela po gozdni cesti proti grapi. Tako se je pričela ponovitev Ivanovega vzpona na 1630 m visoki Porezen, ki ga je pred letom dni opravil sam skozi Zapoško grapo in preko južnih pobočij. Ob spotikanju po sedaj že bolj kolovozni poti kot cesti je Ivan med drugim o smeri povedal tudi tole: »Po dobrih 1000 m vzpona in hoje po grapah, bregovih in travnatih strminah do vrha Porezna bova imela po žepih prst, kamenje in listje, v čevljih pa z nekaj sreče le od znoja vlažne nogavice.« Tako je tudi bilo.

Kakšna grapa in koliko slapov!

Ni se še niti dobro zdanilo, ko sva s traktor-ske poti, po kateri sva hodila bolj ali manj molče, opazila prvi slap. Pred nekaj leti so poleg njega vklesali ozko gozdno vlako za lažje spravilo lesa po grapi navzdol. Do takrat so menda les oziroma drva metali kar preko slapu. Kako so s stroji izklesali to pot od spodaj navzgor, mi ni čisto jasno. Nad omenjenim slapom je še nekaj zložne poti, nato pa jo je kar naenkrat konec. Z leve in desne so skoraj navpične, z drevjem poraščene stene, spredaj pa je zopet slap. Do tu je prišla gradbena mehanizacija.

Palice sva zložila v nahrbtnik, v roke vzela cepina, krenila desno čez grapo in naravnost navzgor kakšnih 30 m, nato pa levo nad slap. Nazaj proti vodi oziroma vrhu slapu sva si pomagala z vrvjo. Na tem mestu sta bila cepina še kako dobrodošla pripomočka. Z njima sva zatikala za korenine in si na ta način pomagala

Porezen izpod Črne prsti

pri vzponu in prečenju, ki naju je čakalo nad slapom. Ko sem kasneje po koncu dneva zbral in uredil vtise, misli in doživetja, se mi je zdel ta del poti nekako najbolj neprijeten in tudi nevaren.

Nadaljevala sva po dnu grape zdaj po eni, zdaj po drugi strani, ob tem pa ogledovala slapove in slapiče, ki so pritekali in padali po grapi ali v njo s stranskih pobočij. V grapi so še vidni ostanki Zapoškarjeve elektrarne in bodeče žice izpred mnogih let. Tako sva po kakšni uri in pol hoje, vzpenjanja in preskakanja vode, iskanja najlažjih prehodov skozi grmovje, čez podrto drevje, goščavo in ob

 Oton Naglost

lažjih plezalnih prijemih čez manjše nekajmetrske slapove prišla do večjega razcepa grape.

Ven iz grape

Gledano od spodaj navzgor je imel desni pritok večjo količino vode in je pritekal po strmem pobočju, spodaj skoraj v obliki slapu, nekje izpod lovske kočice. Drugi pritok je bil nekako v smeri nadaljevanja glavne grape in bolj izrazit, vendar z manjšo količino vode. Po občutku bi nadaljevanje vzpona v omenjeni smeri moralo pripeljati na snežišče pod južnim pobočjem Porezna. Voda, ki je pritekala po

tem delu grape, je resda bila količinsko bolj skromna, zato pa so bili slapovi, ki so se prelivali po strmem pobočju, toliko lepši. Voda je pršela čez strmo pobočje precej na široko in je, kolikor je bilo vidno, večkrat spremenila smer.

Kam sedaj? Odgovor je imel Ivan že pripravljen. Prehod naravnost navzgor ob manjši vodi bi bil zelo težaven, ob večji pa smer vzpona ni bila prava. Šla sva torej po poraščenem hrbtu med obema pritokoma naravnost navzgor skozi sprva bukov in kasneje mešani gozd. Ob vzpenjanju sva prečkala nekaj starih zapuščenih stez. Po kakšnih 400 napornih višinskih metrih, ko se je na levi strani nad grapo že dalo

Porezen s Črne prsti

✉ Vladimir Habjan

Porezen, 1630 m

✉ Irena Mušič

Mesto najvišjega vrha Cerkljanskega hribovja pripada Poreznu. Ta 1630 metrov visoki s travo porasli vrh je med planinci zelo priljubljen cilj. Mizasta gora na severu strmo prepada v Baško grapo, na jugu pa se z gozdovi in pašniki poraščeno pobočje znižuje v Cerkljansko dolino. Porezen je tudi dober razglednik, saj se z njega vidi čez Spodnje Bohinjske gore (Peči) do Triglava na severu, na vzhodu se nam kaže Škofjeloško hribovje, na jugu Idrijsko hribovje, pogled pa sega vse do Trnovskega gozda na zahodu. Na vrhu so vidni ostanki delovanja italijanske vojske med svetovnimi vojnami, na hude trenutke v drugi svetovni vojni pa opozarja tudi spomenik, posvečen padlim partizanom. Konec marca organizirajo tudi vsakoletni spominski pohod na Porezen. Na vrh oziroma čezenj vodi veliko število markiranih poti, nekatere izmed njih tudi kot del transverzala, kot so: Slovenska planinska pot (SPP), Evropska pešpot E7, Slovenska geološka pot, Loška planinska pot (LPP), Pot kurirjev in vezistov in del trase Maratona štirih občin (MŠO). V nadaljevanju bomo opisali le nekatere markirane poti.

Koča: Koča na Poreznu oziroma uradno Dom Andreja Žvana - Borisa, 1590 m, stoji na njegovi severni strani, malo pod vrhom. Koča je stalno odprta od zadnjega tedna v juniju pa do srede septembra, zunaj poletne sezone pa ob lepih koncih tedna. Pozimi je zaprta.

Iz Petrovega Brda, (SPP, LPP): Na cestnem prelazu na kažipot usmeri po gozdni cesti proti Poreznu. Po označeni poti, ki pelje po njej, pridemo do razpotja, tam pa se usmerimo na desno (levo naprej pelje cesta do turistične kmetije Podhočar).

Nato cesto zapustimo in se po stezi skozi gozd vzpnejo mimo Hoča (1514 m) na naši levi, čez Pohoški kup (1542 m), potem pa po razglednem grebenu do kočice in od te je še 5 minut do vrha. Nezahtevna označena pot, 2 h 30.

Iz Davče od kmetije Jurež, (LPP): Nasproti kmetije Jurež se po gozdni cesti dvignemo do lovske kočice na severnem pobočju Galečne (1203 m) in mimo Konjskega brda (1344 m) do poti, ki pripelje čez Cimprovko malo nad planino Medrce (1410 m). Skupna pot pelje naprej po slabem kolovozu do kočice in vrha. Nezahtevna označena pot, 2 h.

Iz Davče čez Cimprovko, (E 7): Od kmetije Urh v Davči zavijemo na levo (proti jugu) in naprej strmo po cesti do domačije Pavlin. Od tam nadaljujemo pot po skromnem kolovozu do prečne ceste, na kateri bomo našli markacije poti E 7. Cesta pelje precej vodoravno po širokem slemenu Cimprovke. S severnega pobočja se obrnemo na južno stran, nato se zložno vzpenjamo mimo vrha Hum (1423 m) in mimo planine Medrce ter naprej po slabem kolovozu do kočice. Nezahtevna označena pot, 2 h 30.

Iz Poljan nad Cerknim, (SPP). Na zahodnem koncu vasi poiščemo markacije, te nas vodijo najprej čez travnik, nato pa ob potoku Trševka ter višje do stika s potjo, ki pride z desne, iz vasice Labinje. Skupna pot se nadaljuje do travnikov Labinjske lehe in naprej skozi gozd navzgor do sedla Velbnik, na katerem je križišče več poti. Nadaljujemo navzgor, mimo planine Medrce ter po travnatem hrbtu do vrha. Nezahtevna označena pot, 2 h 30.

Iz Poč: V vasi Poče nas markacije vodijo najprej po kolovozu, nato pa se višje desno odcepi pot na sedlo

opaziti zaplate snega, pred nama pa se je skozi gozd že videlo travnato pobočje, sva zavila levo in prečila zelo strmo pobočje vse do ostankov snega, ki se v ta del splazi z vrha Porezna po njegovih južnih pobočjih.

Po strmih travah naravnost na vrh

Nadaljevala sva sprva kar po snegu navzgor, nato pa zavila nekoliko desno na polico pod navpično steno. Ob tem sva prečkala dve stari poti, ki skoraj vodoravno prečita prej omenjena in z vrha vidna strma pobočja Porezna. Tako kot na dosedanem delu poti so tudi na strmih travah trdi plastični čevlji prišli še kako prav. Hoja je bila podobna tisti po delno zmežčanem snegu; skoraj za vsako stopinjo je bilo, tako kot v snegu, potrebno z nogo nekoliko močnejše udariti ob tla.

Po polici pod steno sva prečila proti desni in se za značilnim zobom povzpela levo navzgor po strmem razu. V skalnih špranjah so se že bohotile nekatere spomladanske rože, druge, npr. avrikelj, so se na to šele pripravljale. Po skoraj navpičnem razu sva prilezla na markirano pot, ki pelje čez »Durnk« na vrh Porezna. Do vrha je bilo le še nekaj korakov, za nama pa več kot 1000 m napornega vzpona skozi neokrnjen cerkljanski svet. Bližnji in po višini primerljivi vrhovi (Blegoš, Ratitovec) s svojo okolico se prav po neokrnjenosti in odmaknjenosti ne morejo primerjati s svetom, ki sva ga to dopoldne prehodila. Da ne omenjam Bevkovega Zakojškega konca s Cimarijo in delom Baške grape, ki je tudi nekaj posebnega. Videno in delno opisano me nekoliko spominja na svet okoli Trebuše.

Velbnik. Mimo planine Medrce se po travnatem pobočju vzpnemo na vrh. Nezahtevna označena pot, 2 h.

Iz Jesenic: Severno od vasi Jesenica poiščemo markacije na poti, ki pripelje z desne, iz Zakojce. Skupaj se dvigujemo po zahodnem pobočju Ritovščice (1156 m) in višje mimo planine Otavnik (1309 m). Pot se nato na grebenu nad Jeseniško planino priključi poti, ki pripelje iz Podbrda oz. Hudajužne. Do kočice oz. vrha je še nekaj minut. Nezahtevna označena pot, 2 h 30.

Iz Hudajužne: Od železniške postaje zavijemo na levo v Matevževo grapo in višje na desno, na greben. Po njem (strmo) se dvigamo mimo ostankov italijanskih žičnic do Durnika (1152 m). Svet postaja nekoliko bolj razgleden; še naprej se vzpenjamo po grebenu Robija do stika s potjo, ki pripelje iz Podbrda, in naprej do sedla Prehod in mimo Jeseniške planine do vrha. Zahtevna označena pot, 2 h 30–3 h.

Iz Podbrda: Pred mostom čez reko Bačo zavijemo na desno na makadamsko cesto, ki pelje v vas Porezen. Po njej gremo na sedlo Nekelj in čez Lajtno grapo do uravnave, nato pa cesto zapustimo in zavijemo na levo na kolovoz, ki vodi mimo kmetije Brdar. Tam se pot zoži, vzpenjamo se po strmem gozdnem hrbtu. Višje prideemo na travnat greben, na katerem se z desne priključi pot iz Hudajužne, in gremo po njem do sedla Prehod; na tem se z desne priključi pot iz Jesenic. Nadaljujemo po severnem pobočju Porezna mimo Jeseniške planine do kočice in vrha. Nezahtevna označena pot, 3 h.

Vodniki: Jože Dobnik: Pot kurirjev in vezistov, Slovenska planinska pot ter Vodnik po planinskih kočah po Sloveniji (Planinska založba), Stojan Kenda: Pohodniške poti. Baška grapa in Šentviška planota (samozaložba).

Zemljevida: Škofjeloško pogorje, 1 : 40.000 (Planinska založba), Škofjeloško in Cerkljansko hribovje, 1 : 50.000 (Geodetski zavod).

Na vrhu sva bila deležna nekaj nepotrebne pozornosti drugih obiskovalcev, in sicer predvsem zaradi plastičnih čevljev, v katerih sva prišla. V lepem sončnem vremenu z odlično vidljivostjo in lepimi razgledi sva nekaj pomdrovala o že presmučanih smereh v tem letu, predvsem z grebena Bohinjskih gora, in tudi o tem, kaj bi se na omenjenem področju v zelo kratki prihodnosti še dalo storiti. Beseda je seveda nanesla tudi na medveda, ki se je to pomlad pridno sprehajal po grebenu med Črno prstjo in Rodico.

Zapuščena Zapoškarjeva domačija

Z vrha sva sestopila na greben »Otavnka« in nato navzdol mimo zapuščene, zaraščene in podirajoče se Zapoškarjeve domačije. Kako hitro se izpraznjena in zapuščena domačija prične podirati, ne dolgo nazaj obdelana zemlja zaraščati, poti in steze do nje in okoli nje pa spremenjati nekdanjo podobo ... Takšne in podobne misli so mi rojile po glavi ob sestopu v dolino. Zakaj so ljudje zapustili te kraje? Morda zaradi oddaljenosti od doline, pomanjkanja potomecev, bolezni, občutka zapuščenosti, nemoči, dolgočasja. Kaj je potrebno, da bi ostali tukaj in vztrajali? Mogoče le nekaj pomoči pri izgra-

dnji ceste do domačije, mogoče zaposlitev v bližnji dolini ali samo nekaj več človeške pozornosti, mogoče kakšna materialna spodbuda za pretežno ročno obdelavo bregov?! Je pa res, da takšno razmišljanje verjetno meji že na sanjarjenje nekoga, ki ni živel v tistem času in na tistem kraju. Čisto nekaj drugega je kruta realnost bivanja in življenja takrat. Podobnih krajev je na Cerkljanskem še kar nekaj.

Ob takšnem razmišljanju sva hitro sestopila po drzno speljani, tu pa tam vklesani in v spodnjem delu nekoliko bolje vzdrževani poti na izhodišče. Sklenila sva, da o omenjenem vzponu in krajih pod Poreznom kaj napiševa in da se še kdaj odpraviva v težko dostopne grape in zapuščene kraje na Cerkljanskem.

Za vzpon na vrh sva potrebovala približno štiri ure, za sestop pa nekaj več kot dve uri. Najprimernejši čas za to je zgodaj spomladi, ko je v spodnjem delu travnatega južnega pobočja še sneg, v grapah pa še ni nadležnih kopriv in podobnega zelenja. Opisani vzpon neizkušenim in neizurjenim v brezpotju odsvetujeva.

Pripis: poplave 18. 9. 2007 in nekaj razdejanja v Cerknem je v največji meri povzročila voda, ki je pridrla po Zapoški grapi izpod Porezna in je verjetno kar precej spremenila dno struge, po kateri sva se vzpenjala.